चित्रकार ते ·

મોહન.

નાર.

જનાર.

કરનાર.

॥ सत्यं परं धिमही ॥

कं करोति वाचालं पंगु लंघयते गिरिम् ।
त्कृपा तमहं वंदे परमानंद माधवम् ॥

જગ વિખ્યાત મહા પ્રકરણ કવિવર ભવભૂતિતણું
મણીએ ભાષાંતર કીધેલું તાદશ ઘણું
વતાર અંક શૃંગાર પ્રેમ ઉરમાંહિ ભરે
રૂપે શિષ્ટ જનો સન્મૂખ ધરે.

માલતી–માધવ નાટકનાં પાત્રો.

માધવ—દેવરાતનો પુત્ર, માલતીનો થનાર પતિ.

મકરંદ—માધવનો મિત્ર, અને મદયન્તિકાનો થનાર પતિ

કલહંસક—માધવનો અનુચર.

માલતી—ભૂરિવસુની પુત્રી. અને માધવની થનાર પત્નિ.

કામંદકી—બૌદ્ધમતની વૃદ્ધ પરિવ્રાજિકા.

લવંગિકા—માલતીની સખી.

મદયન્તિકા—માલતીની સખી, મકરંદની પ્રિયા અને નંદ ણુ

અવલોકિતા— }
બુદ્ધરક્ષિતા— } કામંદકીની શિષ્યાઓ. ને૨

મંદારિકા—બૌદ્ધ મઠમાંની દાસી.

સૌદામિની—કામંદકીની શિષ્યા તથા માલતીને

કપાલકુંડલા—અઘોરઘંટની શિષ્યા અને માલતીને

અઘોરઘંટ—કાપાલિક, માલતીને મારી નાંખવાનો પ્રય

ભૂરિવસુ—માલતીનો પિતા, પદ્માવતીના રાજાનો મંત્રી.

ભદ્રા—એની સ્ત્રી માલતીની માતા.

નંદન—પદ્મપૂરના રાજાનો નર્મસચીવ, મદયંતિકાનો ભાઈ, માલતીને પરણવાની ઇચ્છા રાખનાર.

રાજા.—પદ્મપૂરનો.

...ઓ, પ્રતીહાર વગેરે.

श्री गणेशाय नमः

માલતી-માધવ

નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત.

મંગળાચરણ-વસ્તુ સૂચન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧—પદ્મપૂરના પ્રધાન ભૂરિવસુની પુત્રી માલતીનું હાથણી ઉપર આરૂઢ થઈ પોતાની સહચરીઓ સાથે કામદેવના પૂજનાર્થે આગમન—ન્યાય શાસ્ત્રના અભ્યાસ માટે પદ્મપૂરના આશ્રમસ્થાનમાં આવી રહેલા કુંડીનપૂરના પ્રધાન દેવરાતના પુત્ર માધવનું નિત્યનિયમ પ્રમાણે મદનોદ્યાનમાં પુષ્પ વીણુવા માટે આવવું થતાં બન્નેનો ચક્ષુરાગ જોઇ સખીઓનો વ્યંગ વિનોદ—નાયક નાયકાનું પ્રથમ દર્શન- વિયોગ—પાછળ રહેલી માલતીની સખી લવંગિકા સાથે પ્રેમની નિશાની તરીકે બોરસળીના પુષ્પની માળા માલતીને પહોંચાડવી.

પ્રવેશ ૨—આશ્રમસ્થાનમાં ભજનકીર્તન—માલતીના રૂપથી ઘેલા બનેલા રાજાના નર્મસચીવ નંદનની ઘેલછા—આશ્રમની વૃદ્ધ પરિવ્રાજિકા કામંદકીની માધવ તથા માલતીના પાણિગ્રહણની ચિંતા—માલતીને પરણવાને માટે ફાંફાં મારતા વૃદ્ધ નંદનના દુષ્ટ વિચારો.

પ્રવેશ ૩—વિહારવાટિકાના એકાંત ભાગમાં માલતીના વિરહથી દુઃખી થતા માધવ ને મકરંદનો મેળાપ-માલતીએ કાઢેલાં માધવનાં ચિત્રનું માધવના અનુચર કલહંસકદ્વારા દર્શન-તેજ ચિત્રપાટીમાં માલતીનું ચિત્ર કાઢવાની મકરંદની સૂચના-કલહંસક ને મદારિકાનો નંદનના દુષ્ટ વિચારો સંબંધી વાર્તાવિનોદ.

પ્રવેશ ૪—પ્રધાનના ભુવનમાં માલતી તથા તેની સખીઓનો આનંદોત્સવ-માધવે મોકલાવેલી બકુલાવલીને વધાવી લેતાં તથા માધવના ચિત્ર સાથે પોતાનું ચિત્ર જોતાં પ્રેમઘેલી થએલી માલતીનો માનસિક વિહાર.

પ્રવેશ ૫—માલતીને પરણવા માટે તત્પર થઇ રહેલા વૃદ્ધ સચીવ નંદનનો જુવાન બનવાનો પ્રયત્ન-માધવના અનુચર કલહંસકની ચતુરાઇથી કપટીનું મ્હોં કાળું થવું-નંદનવરને નિરખવા આવેલી નગરનારીઓનો સંસાર ચિતાર.

પ્રવેશ ૬—ચંડિકાના ભોગ માટે કુમારિકાની શોધમાં ફરતાં કાપાલિક અઘોરઘંટ તથા તેની શિષ્યા કપાલકુંડલાની માલતીને ઉપાડી લાવવાની યોજના-જનસમાજપર પરોપકાર કરનારી સિદ્ધિવાળી સૌદામિનીનો દુષ્ટકર્મ કરી કેવળ સ્વાર્થને માટે સિદ્ધી પ્રાપ્ત કરનાર કપાલકુંડલા સાથે સંવાદ.

પ્રવેશ ૭—શંકરના મંદિર પાસેના કુસુમાકરોદ્યાનમાં પૂષ્પ વીણવા માટે આવેલી માલતીનો માધવને પુનઃ મેળાપ-વાઘની બુમ થતાં ત્રાસથી નાસાનાસ કરતી માલતીની સખીઓને ધીરજ આપતા મકરંદનું મદયંતિકાને બચાવવું-આ તકનો લાભ લેઇ અઘોરઘંટનું એકદમ આવી માલતીને ઉપાડી આકાશ માર્ગે ચાલ્યા જવું.

ટેબ્લો.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧—માલતીના વિરહથી વ્યાકુળ થયેલા માધવનું શ્મશાનમાં ભૂતપ્રેતાદિને પ્રસન્ન કરવા માટે ભટકવું–ચંડિકાના ભોગ માટે અઘોરઘંટે ઉદ્યાનમાંથી ઉપાડી આણેલી માલતીનો રૂદનાલાપ સાંભળી માધવનુ તે તરફ જવું.

પ્રવેશ ૨—ચામુંડાના મંદિરમાં માલતિનો ભોગ આપવાની તૈયારી–માધવનું એકાએક આવી પહોંચવું–અઘોરઘંટને મારી માલતીનું રક્ષણ કરવું–સ્ત્રીહત્યાના ભયથી કપાલકુંડલાને જીવિતદાન–મૃત્યુના મુખમાંથી બચેલી માલતી તથા પ્રિયાના વિરહથી વ્યાકુલ બનેલા માધવના હૃદયની વિચિત્ર દશા !

પ્રવેશ ૩—માલતીની માતા ભદ્રાની ભૂરિવસુને પુત્રીના હિત માટે પ્રાર્થના-કાપાલિકના હાથમાંથી માધવે છોડાવેલી માલતીને લઈ કામંદકીનું આવવું–વૃદ્ધ નંદનની સાથે પોતાનું પાણીગ્રહણ થવાના સમાચાર સાંભળી માલતીનું આક્રંદ.

પ્રવેશ ૪—માલતીનું નંદનની સાથે પાણિગ્રહણ થતાં પહેલાં માધવનો મેળાપ કરાવી નંદનની યોજનાને નિષ્ફળ કરવાનો કામંદકીનો સંકેત–કલહંસક અને મંદારિકાની દૃઢતા.

પ્રવેશ ૫—નગરદેવીના મંદિરમાં સંકેત પ્રમાણે ગુપ્ત રીતે સંતાયેલા માધવ મકરંદનું આગમન–માધવને પરણવાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞાવાળી માલતીનું મરવા તૈયાર થવું–માલતીના હૃદયનો શુદ્ધ પ્રેમ જાણી માધવનું પ્રગટ થવું–બંનેનાં ગાંધર્વ લગ્ન–માલતીને બદલે મકરંદે સ્ત્રીનાં લુગડાં પહેરી નંદનની સાથે પરણવા જવું.

પ્રવેશ ૬—નંદનના ઘરમાં માલતી રૂપે મકરંદ—નવી વહુનાં રિસામણાં મનામણાં—રીસાયલાં ભાભીને મનાવવા મદયંતિકાનું આવવું—માલતીને બદલે મકરંદને જોતાં પ્રેમવશ થઈ ત્યાંથી ચાલી નીકળવું.

પ્રવેશ ૭—મંદારિકા તથા કલહંસકના લગ્ન સંબંધીના કોલ-કરાર—મકરંદ તથા મદયંતિકાનો મેળાપ થતાં કરારનો અંત—મદયંતિકાનું હરણ કરી નાશી જનાર મકરંદને પકડવા માટે સિપાઇઓનું તુટી પડવું—મદયંતિકાને કલહંસક સાથે આશ્રમમાં મોકલી પોતે યુદ્ધમાં ઝંપલાવવું.

પ્રવેશ ૮—માધવના નિવાસસ્થાનમાં માલતી પતિપત્ની તથા સખીઓની માર્મિક ગોષ્ટી—મકરંદના યુદ્ધમાં ચડ્યાના સમાચાર કલહંસકદ્વારા સાંભળી માધવનું મકરંદની વ્હારે જવું—ગુરૂ અઘોરઘંટના વધનું વૈર લેવા માટે પાછળ પડેલી કપાલકુંડલાનું એકાએક આવી માલતીને આકાશ માર્ગે ઉપાડી જવું—નીરપરાધી જીવોનું રક્ષણ કરવાવાળી સિદ્ધેશ્વરી સૌદામિનીનું એકદમ પ્રગટ થઈ માલતીને નીચે ઉતારવું તથા કપાલકુંડલાને ઉપર અંતરિક્ષમાં ભ્રમણ કરાવવું.

ટેબ્લો.

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧—માધવ તથા મકરંદને યુદ્ધમાંથી પાછા ફરવાની રાહ જોતા કલહંસકને માલતીને શોધવા નીકળેલી સખીઓનો મેળાપ—માધવ-મકરંદનું આગમન થતાં માલતીના ખેદજનક સમાચાર સાંભળી બંનેનુ શ્રી પર્વત ઉપર જવું.

પ્રવેશ ૨—શ્રી પર્વતની તળેટીમાં વનદેવી તથા ભાગ્યદેવીની શક્તિનો માધવ ઉપર પ્રયોગ—માલતીને શોધવા જતાં માધવનું પાષાણમય બની જવું—મિત્રની વિપરીત દશા જોઇ મકરંદનું પર્વત ઉપરથી નીચે નદીમાં પડી આત્મઘાત કરવા તૈયાર થવું—નદીના જળમાંથી સૌદામિનિનું પ્રાગટ્ય—મકરંદનો અલૌકિક રીતે બચાવ.

પ્રવેશ ૩—રાજાના દિવાનખાનામાં નાસીપાસ થયેલા નંદનનાં રોદણાં—લગ્નમાં વિઘ્ન આવવાથી ચિંતાગ્રસ્ત થયલા માલતીના પિતા ભૂરિવસુનુ શાંત્વન—સૌદામિનીદ્વારા ભૂરિવસુ તથા દેવરાતે પૂર્વે કરેલી પ્રતિજ્ઞાનું સ્મરણ—માલતી-માધવનાં લગ્ન માટે ભૂરિવસુ તથા રાજાનો અનુમતિ પત્ર.

પ્રવેશ ૪—આશ્રમસ્થાનમાં મકરંદ તથા માધવની ચિંતા કરતાં મદયંતિકા તથા માલતીની સખીઓ વગેરેનો પ્રાણત્યાગ કરવાનો નિશ્ચય થતાં મકરંદનું આવી પહોંચવું—માધવના પાષાણમય બની ગયાના સમાચાર નિવેદન થતાં કામંદકીની સલાહથી સર્વનું શ્રી પર્વત તરફ પ્રયાણ.

પ્રવેશ ૫—શ્રી પર્વતની ગુફા આગળ પાષાણમય થઈ ગયેલા માધવ પાસે સ્વજનમંડળનું આગમન—માધવની સાથે મકરંદનું પણ

પાષાણમય બની જવું-મદયન્તિકાનો વિલાપ-પ્રેમને માટે પ્રાણની આહુતિ આપવાના નિશ્ચયથી સર્વનુ શીખરપર ચઢવું-સૌદામિનીની સિદ્ધીના ચમત્કારવડે કરીને માલતીનો મેળાપ તથા માધવ-મકરંદનું મૂળસ્વરૂપને પામવું-દંપતિઓનો હસ્ત મેળાપ-આનંદોત્સવ-પૂર્ણાહુતિ.

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

સમાપ્ત.

૪૫૯૨

શ્રી ગણેશાય નમઃ

માલતી-માધવ

નાટકનાં ગાયનો.

મંગળાચરણ.

(૧)

સુત્રધાર-બાળાઓ—શ્રી હરિ શ્રી બ્રિજબિહારી
મંગળ લલિત લીલા વિસ્તારી— શ્રી૦
નંદન નંદ આનંદ કંદ
કેશવ માધવ મુકુંદ મોરારી. શ્રી૦
પુરાણ પરિબ્રહ્મ રૂપ
અચળ અખંડાનંદ સ્વરૂપ શ્રી૦
ચરિત્ર પવિત્ર અતિ અનૂપ
શ્રીધર ભુધર ગોવિંદ ગિરિધારી— શ્રી૦

(૨)

બાળાઓ—પ્રેમના જુદા જુદા છે પ્રકાર
પ્રેમમાં વસી રહી પ્રભુતા સાર— પ્રેમના૦
એક પ્રેમ સાચો શ્રી હરિ પ્રતિનો છે
માત તાત ભ્રાત મિત્રં સતી પતિનો છે

સાચો કહેવાય એજ પ્રેમ
ધરમ શુભ નેમ
જેથી તરી જવાય આ સંસાર— પ્રેમના૦

(૩)

સખીઓ—ગજગામિની (૨)
ગજે ચઢીને આવે
ગજગામિની ગજે ચઢી આવે
મંદ સુહાસિની શાણી સ્વભાવે
ભલા ભલા ભૂપોનાં-ભાન ભુલાવે (૩) રે
ગજે ચઢીને૦
યૌવનમદે ભરી મદઘેલી
પૂજન કરવાને અલબેલી
મેળવવા ઉત્તમ વર-જે મન ભાવે (૩) રે
ગજે ચઢીને૦

(૪)

સખીઓ—ચાલ ચાલ ઓ અલબેલી
વળી વળી પાછું જુવે શું પ્રેમઘેલી
તારા ઉરમાં આનંદની હેલી
સાહેલી તારા ઉરમાં આનંદની હેલી
મળ્યાં હવે ભેગાં ચંપો ને ચંબેલી—ચાલ૦
માલતી—મારા પગના ઝાંઝરની ખીલી
વારે વારે પડતી ઢીલી

સખીઓ—ખીલી જેવી ઢીલી એવી તું એ ખું હઠીલી
હવે ચાલ

માલતી—આવીએ છીએ— ચાલ૦

(૫)

માધવ— લ્યો સુંદરી સુમનની માળા
જઈ કહેજે પ્રણામ હમારા

લવંગિકા— માળા નહિ પણ વરમાળા
સુદર વર એ શરમાળા

માધવ— મુખદર્શનથી મન ચોરી (૨)
ચીત્ત હરી ગઈ બાલ ચકોરી

લવંગિકા— તમે કિશોર એ નવલ કીશોરી
મટકે મોહ્યા મટકાળા— લ્યો સુંદરી૦

(૬)

સાધુડીઓ—પ્રભુને ભજે તે જન શાણારે
બીજા જન જાણ્યા જગમાં કહેવાણા જડ પડાણા
પિંડ માંહી જેવું તેવું બ્રહ્માંડે ભાળેરે
ધર્મ પોતાનો સદા સમજીને પાળે રે
જે ટાળે માયાના તાણા વાણારે— બીજા૦

(૭)

સર્વે— છે નશીબતણી ગતી ન્યારી
મનુષ્ય ત્યાં શું કરશે શું કરશે

કરમે લખીયું તે નહીં ટળશે
જે જેનું તે તેને મળશે— છે નશીબ૦

કામંદકી—પ્રીતિ વિના તન લગન તે જાણો અગન સમાન
બીતિ વિના મન લગન તે કરે સદા કલ્યાણ

સર્વે—માધવ ને રતિ માલતી મળશે
સરિતા જઇ સાગરમાં ભળશે - છે નશીબ૦

(૮)

કલહંસક તથા મંદારિકા } કરો ક્રોડ ઉપાય (૨)
પણ જાતિ સ્વભાવ ન જાય
કપુર અને કસ્તુરીકેરા ઢગલા માહી દટાય
તો પણ દુર્ગંધી ડુગળીની ગંધ સુગંધ ન થાય-
થાય— કરો૦

કાગ પડયો સોનાને પીંજર
વિધવિધ મેવા ખાય
તો પણ જાતિ સ્વભાવે મુરખ નર્ક જોઇ લલચાય
લ્હાય— કરો૦

(૯)

સખીઓ—રૂડી શોભા અપાર (૨)
એની જુઓ શી ઋતુરાજની
વસંતલીલા વિહારી વ્રજરાજની. રૂડી૦
રસઘેલી રતિ રાધિકા રસભોગી રસરાજ
પ્રેમે રતિ રસ રેલતાં મદનરાજ મહારાજ

જોતી જોતી ઉભી વ્રજકુંજરે
વાટ સુંદર શ્યામની
રોતી રોતી રમીકા અલી ગુર્જરે
કામણગારી કામીની
નયન થાકયાં નિહાળી પથ દૂર-દૂર
તોય નાવ્યા મહારાજ (૨)— એની૦
માધવને મળવાતણી રહી ન આશા ફિર
એવે વાગી સુરભરી મનહર મુરલી મધુર— રૂડી૦

(૧૦)

સખીઓ—કહે સખી અબોલ રહી શા સારૂ (૨)
મુખ મનભાવ જણાવે તારૂ— કહે૦
ચુક નથી જરી ચતુર તણી પણ
ચતુરા-એ ચુક તારી (૩)
કામ કમાન ચઢાવી
કામણ કીધું કામણગારી
મનધ્યાન ધરે તું શાનું
નહીં રહે હવે રાખ્યું છાનું

માલતી—વારૂ વારૂ

સખીઓ—વારૂ વારૂ કહી વાત ઉડાવે
નથી અજાણ્યું અમારૂં— કહે૦

(૧૧)

સખીઓ—રંગીલી રંગ રેલે રંગીલાની સંગે
રસીલી ખેલ ખેલે ખેલાવે ઉમંગે   રંગીલી૦
છુટી છુટી નીવીતણી ગાંઠ જે બાંધેલી
જો વછુટી હાથતણી જોડ થઈ ઢીલી
મચાવ્યો–મહાજંગ શો અનંગે—(૩)   રંગીલી૦
રક્ત પ્રવાલસમ હોઠ કેવા હાલે
ચુંબન આલીંગને રોમાંચ થયાં ગાલે
નેત્ર અર્ધા મીંચેલાં
મુગ્ધ ભાવે ભરેલાં
ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે
એ ભીની ભીની સ્વેદે જણાય સર્વ અંગે—   રંગીલી૦

(૧૨)

મંદારિકા— જુઓ આ વર સુંદર કેવોરે
જાણે વનના વાનર જેવોરે
રૂપ વરનું છે કેવું રૂપાળુંરે
હાથ કાળાને મોઢું કાળુંરે
કુલહંસક— માથે ધોળા છે કેશ લગાડીને મેંશ
આ વેશ ભજાવ્યો કેવોરે
નંદન— નવી વહુને તે જોયા જેવોરે.

(૧૩)

નવી— નાનકડી નાજુક નાર
હું બહુ નાનકડી–બહુ નાનકડી–બહુ નાનકડી
મારા લાલાની હું લાડકડી (૨) હું લાડકડી (૩)
આખ તણે મટકે પટકું હું લાલને

મંદારિકા—નાની શું સમજે વ્હાલાના વ્હાલને

નવી— હું તો બધુએ સમજુ છુ

મંદારિકા—જાણી ભોળો ભરથાર તું–બહુ માથે ચઢી (૩)
નાનકડી૦

(૧૪)

સૌદામિની— સિદ્ધીનુ સાધન ધન સઘળુ જાણો પરઉપકાર
પાપે પેટ ભરે તે જીવના જીવતરને ધીક્કાર.

કપાલકુંડલા—સિદ્ધીનું સાધન ધન સઘળુ નીજ સ્વારથ મોઝાર,
જે સ્વારથ નવ સાધે તેનાં જીવતરને ધીક્કાર

સૌદામિની—ચંદ્ર, સુરજ, નભમંડળ તારા, પવન પહાડ વળી
સમુદરખારા
વૃક્ષો પણ ફળ આપી જનપર કરતાં પરઉપકાર– પાપે૦

કપાલકુંડલા—સૌ સ્વારથ પોતાનો સાધે, એમાં પાપ જરા નવ વાધે
પ્રપંચવિણુ માનવકેરા, નવ પડે ક્યાંઇ પોબાર—
જે સ્વારથ૦

સૌદામિની—વરસી મેઘ કરે જળધારા, ધરતી ધાન પકાવે સારાં
પુન્યવાન જન પ્રાણુ જતાં પણ કરતા પરઉપકાર– પાપે૦

(૧૫)

સખીઓ— સખા સૌ ચાલોરે
ફુલડાંથી ભરીએ ફુલ છાબ
મધુર મધુર શો મોગરો મ્હેકે
માલતી વાસ સુવાસ શી દે'કે
વાસ પરસ્પર મ્હેકે— સખી૦
કલી ઉપર અલી જો ભમે લેવા પુષ્પ પરાગ
પણ પવને પરવશ કલી અલી ન પામે લાગ
ફુલે રૂડી ફુલ છાબ ભરીશું
માલ બનાવીશું કંઠે ધરીશું
ફુલનાં મૂલ કરીશું— સખી૦

(૧૬)

સખીઓ— હાંરે ખીલી ખીલી રૂડી ફુલવાડી
ફુલે ભરપુર છે (૩)
માલતિ— મન મારૂં મોહનને મળવા આતુર છે
કુમારી તારૂં કેવું અજબ પ્રેમનુર છે— હાંરે૦
મકરંદ— ચીત હરનારી ચતુરા ચતુર છે
માધવ— મધુરીની વાણી અહો કેવી મધુર છે ... હાંરે૦
સખીઓ—... ... ...

(૧૭)

માલતી— કહો મારા નયન સલુણા સ્યામ
તમને શુ કહીને બોલાવું (૨)
અનુપમ છો ઉપમા શી આપું
દેવ હૃદયમંદિરમાં સ્થાપું
અંતરના આરામ— તમને૦

(૧૮)

માધવ— બનાવો કોઇ પ્રેમનણી પ્રતિમા
મનોહારી રમણી રસીલી રમા— બનાવો૦
પ્રેમે ભીની જે પ્રીતિ ઉરપુરી
મુગ્ધાક્ષિ કેરી વાણી મધુરી
પ્રાણેશ્વરી પ્રિયતમા— બનાવો૦
કરી પરી મોતન કેરી માળા
કંઠે ધરી વ્હાલી બકુલ માળા
પ્રાણેશ્વરી પ્રિયતમા— બનાવો૦

(૧૯)

માલતી— હવે કયાં જાઉં જીવણ મારા
માધવ— વાહ બોલ મધુરા શા તારા
માલતી— ચિત્ત રહે ભમતું (૨)
જવું નથી ગમતું (૨)
રહી સેવીશ ચરણ સદા પ્યારા— હવે૦

માધવ— કાલ મુખ કાપાલિક હાથે
મરતાં આજ ઉગારી

માલતી— જુવતીના જીવન મનમોહન (૨)
મુજને કરો તમારી
તમે છોજી નયનતણા તારા— હવે૦

(૨૦)

ભદ્રા— દીકરી પણ દુઃખનું ઉંડું મૂળ રે
દુનિઆમાં દીઠું— દીકરી૦
સાલે માબાપને,–એ શુળરે (૩) દુનિઆમાં૦
પુત્રતણી માતા બહુ સુભાગ્યવતી ગણાય
તેમ જનેતા પુત્રીની અતિ દુરભાગી જણાય
લોકો ઉચરે છે–એ શું ભુલ (૩) રે— દુનિઆમાં૦
હજો ભલે માબાપને કુંવર કુંવારા અનેક
પણ કોઇને ત્યાં નવ હશો કુંવરી કુવારી એક
બેટા બેટીનું–જુદું મુલ (૩) રે— દુનિઆમાં૦

(૨૧)

ભદ્રા— આવું દુહિતાનું અહિત કેમ થાય
દોહી ગાય દૂધ શ્વાનને શુ પવાય— આવું૦
પાળી પોષીને ઉછેરી લાડકોડથી
થાશે દુઃખી બહુ દીકરી કજોડથી

ભુરિવસુ—માટે શું બોલ મારો જાય (૨)

ભદ્રા— દીવો લઇ શું કુવામાં પડાય (૨)
કાગડાની કોટે માણેક ના બંધાય— આવું૦

(૨૨)

માલતી— સૌને સૌ સૌની પડી
કોણ પીડ પરાઈ જાણે
સગુ વહાલુ સ્વારથનુ સર્વે
પોત પોતાનુ તાણે—
દીકરીની ગણના ફુટયા ઘટની ઠીકરી પરમાણે
દીકરા ઘરનુ રાજ્ય કરે ભલે દીકરી જાય મશાણે— સૌને૦

(૨૩)

માલતી— સખી હવે શુ થાશે શુ થાશે
જીવું હુ તો નાથ માધવની આશે— સખી૦
તજી મર્યાદ પિતા માતાની ઉત્તર કેમ અપાશે
વાતો સઘળી મુજ અંતરની અંતર માંહી સમાશે—સખી૦
લવંગિકા—ભાગ્યવતી તુજ ભાગ્ય મહિં જે લખ્યું હશે તે થાશે
માલતી— પરવશ દીકરી ગાય ગરીબડી ભાગ્ય દોરે ત્યાં જાશે—સખી૦

(૨૪)

માધવ— વિધીને વશ આખું જગત આ જણાય (૨)
ખાળ્યું ખળે ન કોથી થવાનું તે થાય— વિધી૦
પુર્વ સંબંધે પલક એકનો પંખી મેળો ભરાય
ભાગ્ય બળે થઇ ભેગાં સર્વે ઉડી ઉડી આવે જાય— વિધી૦

(૨૫)

મંદારિકા—સાચા ક્યાંઈ ન પાછા પડશે

જુઠા જન-જખ મારશે (૩) સાચા૦

જુઠાણું જુઠાને નડશે

અંતે જુઠા હારશે— જખ૦

કલહંસક—વિપરીત ચાલ જગતમાં ચાલે

પાપી અધર્મી સુખમાં મ્હાલે

મંદારિકા—ધર્મીને પહેલું દુઃખ સાલે

પણ પુણ્ય-એ તારશે (૩) સાચા૦

સોનાને સઘળા કોઈ તાવે

કરી કસોટી ખૂબ તપાવે

દુર્જન વિણ કીંમત સજ્જનની જગમાં કોણ વધારશે-જખ૦

(૨૬)

માલતી-- મરણ પણ મોંઘું થયુ મોંઘુ મારે આજ

હું પારે આવી માગું મા રાખો મારી લાજ—મરણ૦

લવંગિકા— ડાહી દુઃખથી શીદ કંટાળે વ્યર્થ વિચાર કરી જીવ બાળે

ઓ શાણી થાવાનું તે થાય મોત વિના ના મરાય

માલતી— શે જીવાય ! શે જીવાય ! શે જીવાય— ! મરણ૦

લવંગિકા— તન મન કે ધનના દુઃખે કદી જન મરવા ચ્હાય
માગ્યા મોત મળે નહીં મોત વિના ન મરાય —
હું પારે૦

(૨૭)

નંદન— અરે ગોરી ઘુંઘટ પટ ખોલો (૨)
જરા મુખડું હસાવી કાંઈ બોલો— અરે૦

મકરંદ— લે...લે . લે

નંદન— નરી તારો માર પણ લાગે મધુરો

મકરંદ— પાસે આવ પાપી હું કરૂં તને પુરો
લે...લે...લે અરે૦

(૨૮)

મદયંતિકા— હવે એ થઈ મારી ભોજાઈ લાડવાઈ
ભોજાઈ લાડવાઈ
થાય મારો ભાઈ એના બાપનો જમાઈ

લવંગિકા— જોયા જોયા તારા ભાઈ
કાઢી મઝાની બનાઈ

મદયંતિકા— બની નણદી હું નાની કરૂં એથી સવાઈ
ભાભી ? ઓ ભાભી ? ભાભી ?— હવે૦

(૨૯)

મદયંતિકા— ભાભી મારાં ડાહ્યાં ડમરાં
શા માટે રીસાઓ–તમે શા માટે રીસાઓ

મકરંદ— ઓ નાની નણદી આવો,

મદયંતિકા— આ કોણ ?

મકરંદ— તારો પ્રાણ

હવે શા માટે શરમાઓ (૨)— ઓ નાની૦

(૩૦)

મંદારિકા—ડાહ્યા ડાહ્યા દુનિઆના ડાહ્યા લોક

દોઢડાહ્યા પાણી પીને ઘર પુછે

કલહંસક—પાણી પીને ઘર પુછે

વળી હાથ દે છે મુછે— ડાહ્યા૦

કોને પીને નવ રીઝે

ગીતનુ કહેતામા ખીઝે— ડાહ્યા૦

(૩૧)

મંદારિકા—હાહાર મને ઠગી ઠગી મને ઠગી

ઠગારે મને ઠગી જાણીને ભોળી નાર

કલહંસક--ખોટા બોલી શાને ખુવે છે ભાર

મંદારિકા- આ છે ખોટા કરાર

કલહંસક—ખોટા ખોટા ?

મંદારિકા—હા ખોટા......મને ઠગી

મકરંદ— અંતર પ્રેમ વિના બધા નિષ્ફળ કોલકરાર

એ વિણુ કો દંપતીતણો નવ સુધરે સંસાર—

આ છે ખોટા કરાર૦

(૩૨)

લવંગિકા— સજની સાચુ સુખ ક્યાં છે સંસારમાં ?
માલતી— સુખ પ્રેમદાનુ પ્રિતમના પ્યારમાં
લવંગિકા— ખાવા પકવાન રૂડા વસવા આવાસ જો
વ્હાલાના વ્હાલ વિના વ્હાલી ઉદાસ જો
ગાળે દીનરેન એ વિચારમાં
માલતી— સુખ પ્રેમદાનું પ્રિતમના પ્યારમાં— સજની૦
લવંગિકા— ભાગ્યવતી બહુ ભોગવે મનમાન્યા સુખભોગ
માલતી— તૃપ્તી તેથી ના વળે વિણ સુખકર સંયોગ—સજની૦

(૩૩)

લવંગિકા-સખી—અલી કોયલડી ટહુકા કરજે (૨)
ટહુકી માધવનું મન હરજે (૨)
છાની છાની વાતો કરજે
ગુણિયલના ગુણ ગાજે ગરજે
રીત કુલવતીની આચરજે
મનમાં બહુ મગન થઈ ફરજે— અલી૦

(૩૪)

માધવ— બોલો બોલો બોલો મીઠી કંઈ
બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
બોલ મીઠા મીઠા આજ સુણાવો
રાણી હવે શીદને તરસાવો— બોલો૦
લઈએ અનુપમ સુખનો લ્હાવો
અંતર પ્રેમની જ્યોતિ જગાવો— બોલો૦

છેક નમેરાં આજ શું થાઓ
પ્રેમ સુધારસ પીઓ ને પાઓ— બોલો૦

(૩૫)

માલતી— સખા કેમ જાવા દઉં
કેમ જાવા દઉં ફુલમાળા એ ફુલમાળા
વાલમ બહુ લાગે વ્હાલા (૨)

માધવ— વાહ બોલ કેવા કાલા

લવંગિકા— ત્યારે આ શું ઢોંગ ઠાલા

માલતી— નવ થાવા દઉં દૂર થાવા દઉં ફુલમાળા
એ ફુલમાળા-વાલમ બહુ લાગે વ્હાલા (૨)

(૩૬)

માલતી— માળા જપું છું તમ નામની રંગીલા છેલા
દાસી તમારી બે બદામની આવો અલબેલા
મોહનજી છો મહેલા
પુજું હું તમને પ્હેલા
સેવા કરૂં હું સુંદિર શ્યામની, રંગીલા છેલા—માળા૦

(૩૭)

માધવ— ભાગ્યની અકળકળા ન કળાય
દશાના રંગ નવા બદલાય— ભાગ્ય૦
ભાગ્યહીણને ભોજન મળતાં
વમન કરાવે ગળતાં ગળતાં
અભાગીઓને અમૃત પાતાં
વિષતુલ્ય થઇ જાય— દશાના૦

(૩૯)

વનદેવીઓ— કરે શીદ વ્યર્થ અરે પોકાર
અમારી સત્તા અપરંપાર
કો જીવ આશ્રય કરી અમારો
નહીં ભુખે મરનાર
ફળ ફુલ પાન વડે પોષીને (૨)
જીવાડીએ જીવસાર— અમારી૦

ભાગ્યદેવી— મુજ કૃપાવિણ ભુખ્યા જીવને
નહીં ભોજન મળનાર
ખાધેલાં અન્ન જળ ઓકાવી (૨)
કઢાવું પાછાં બહાર
શ્રેષ્ટ સૌથી મારો અધિકાર

વનદેવીઓ— નવીન વસ્તુ નિપજાવી કરીએ
નીતનીત પરઉપકાર
ધનસંપત મેળવતા જન સૌ (૨)
કરી વણુજ વ્યાપાર— અમારી૦

ભાગ્યદેવી— મારી યારી વિણ વ્યાપારીના
વ્યર્થ વણુજ વ્યાપાર
નિર્ધનને ધનવાન બનાવું (૨)
ઘેર બેઠાં નિરધાર— શ્રેષ્ટ૦

(૩૯)

માધવ—વિયોગનું દુઃખ મહાવિધી ક્યાંથી જાણે
દુષ્ટ એ વિધીને જગત વ્યર્થ છો વખાણે— વિયોગ૦
કીધા પ્રયત્ન કોટી કામ એક ના આવ્યો
આશો તમાસો અજબ ગજબ તેં બતાવ્યો
પોતે ઉમંગે સુખ પ્રિયાની સંગ માણે— વિયોગ૦

(૪૦)

સૌદામિની— અમે તમે જુદાં નથી
સૌ જણ્યાં માયા જનેતાનાં (૨)
કોણુ પોતાનું કોણુ પરાયું
સૌ બાળક એક પિતાનાં
સૌમાં આત્મારામ વસે છે
એ વિણુ ઠામ ન એક દીસે છે
મારૂં તારૂં એ ભેદ નકામો
સૌ જણ્યાં માયા જનેતાનાં
સૌ બાળક એક પિતાનાં— અમે૦
વિશ્વ કુટુંબપરીવાર અમારે
વિશ્વ જીવનઆધાર અમારે
અમે જગતનાં જગત અમારૂં
સૌ જણ્યાં માયા જનેતાનાં
સૌ બાળક એક પિતાનાં— અમે૦

(૪૧)

મદયન્તિકા— હું નિરભાગી હું નિરભાગી
બહુ ભાગ્ય હીન છે મારૂં

મન નહીં સંસારી નહીં ત્યાગી
હું તો નાથનું નામ ઉચ્ચારૂ
સર્વે— નાથ નિરંજન રૂપ કહાવે
સતી ભક્તિ પત્નિની કરે ભાવે
વિપત તાપથી પ્રતાપ પ્રગટશે
શાણી થશે શુભ તકાર
મદયંતિકા— હું તો નાથનું નામ ઉચ્ચારૂ. હું નિરભાગી૦

(૪૨)

સર્વે— કોને ખબર છે કાલની
કહો ભાઇ કોને ખબર છે કાલના
[illegible] આકાશ ને પાતાલની
ચંચળ છે સુખદુઃખ સંસાર પલકપલકમાં ચળનાર
મોભે પડીયાં નેવતણાં જળ ઢાળ જોઇને ઢળતાં
નોએ કરતા રતીમાં ભુલ વાલની— કહો૦

(૪૩)

સર્વે— પ્રેમ એ જ પ્રેમીનું કારણ
પ્રેમ રસાયણ પ્રેમીનું
પ્રેમ એજ પ્રેમીનું તારણ
વ્યર્થ જીવન છે વ્હેમીનું
ઉત્તમ પ્રેમ જગત ઉદ્ધારણ
મલિન વાસનાનું છે મારણ
પાપ ઓઘનું પ્રેમ નિવારણ
સરે કાર્ય શુભ નેમીનું—પ્રેમ૦

(૪૪)

સર્વે— પ્રેમીને વિયોગે શું સુખ રૂપ છે
પ્રાણુની આહુતી એ પ્રેમનું સ્વરૂપ છે
મદયંતિકા—માતંગો પ્રેમ માટે કીચ્ચડમાં કળે છે
પતંગો પ્રાણુ આપી દીપકમાં બળે છે
સર્વે— પ્રેમતણાં બીજ બીજ રૂપ અનૂપ છે— પ્રાણુની
કામંદકી—ડુબકી મારી જળ મહીં પહોંચે જઈ પાતાલ
પ્રેમ મોતી એમ સાંપડે માથા સાટે માલ
મદયંતિકા—જે પ્રેમીજનનાં ઉર પ્રેમે ભરપુર છે
નામ અમર તેનાં-મુલક મશહૂર છે
સર્વે— પ્રેમતણાં બીજ બીજ રૂપ અનૂપ છે. પ્રાણુની-

(૪૫)

સર્વે— આનંદમંગળ વર્ત્યો આજે
સત્ય પ્રેમનો સાર લહો
દંપતિમિત્રનો થયો સમાગમ
વિધીતણો શ્રમ સફળ થયો
કલેશ કુસંપ જાઓ ટળી સૌના
જન સમાજમાં સંપ હજો
આશા મેહ વરસજો સઘળે
સૌ જીવનું કલ્યાણ થજો.— આનંદ૦

॥ ૐ શાન્તીઃ શાન્તીઃ શાન્તીઃ ॥